

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

GODIŠNJI IZVEŠTAJ 2021

REGULATORNI INSTITUT ZA OBNOVLJIVU ENERGIJU I ŽIVOTNU SREDINU

CRTA:

GODIŠNJI IZVEŠTAJ 2021

Renewables and Environmental
Regulatory Institute

RERI – Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu
Dositejeva 30/3, 11 000 Beograd
Republika Srbija

www.reri.org.rs

Izrada godišnjeg izveštaja podržana je od strane Nacionalne koalicije za decentralizaciju u okviru projekta “Tvoje pravo u tvojim rukama - jačanje kapaciteta civilnog društva za odbranu prava na zdrav i očuvanu životnu sredinu pravnim sredstvima”.

Ova publikacija objavljenja je uz finansijsku pomoć američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove USAID-a, niti Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Maj 2022. godine

Dizajn: Marija Mraznica Dizajn, grafika: canva.com

SADRŽAJ

Uvodna reč	4
Organizacija	7
Retrospektiva prethodne godine	8
RERI u brojkama	16
Događaji i rad u zajednici	20
Kampanje	22
Publikacije	24
Projekti	26
Organizaciona struktura	28
Zaposleni i saradnici	30

UVODNA REČ

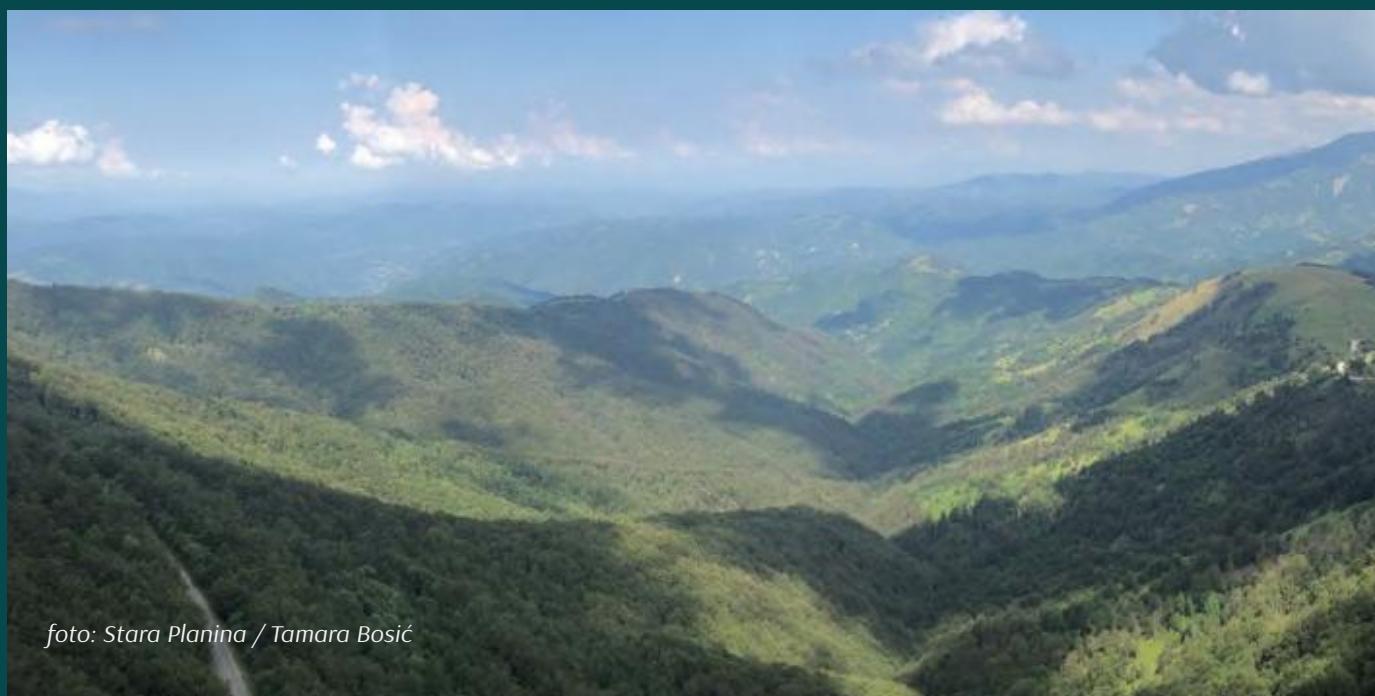
Godina u znaku zooma i erozije demokratije

U 2021. godini svet se suočavao sa drugom godinom pandemije COVID-19 koja je temeljno promenila način komunikacije, odnose među ljudima i državama, te konačno, pokrenula pitanja globalne solidarnosti i stabilnosti institucija u odgovorima na globalne krize. Svet se suočio sa erozijom demokratije i vladavine prava dok je Srbija, u tom pogledu, nastavila da tone u korupciju i političku samovolju. Pandemija je doprinela narastajućem trendu ugrožavanja prava građana da učestvuju u procesima donošenja odluka i poslužila kao zgodan izgovor za prikrivanje nečinjenja i nerešavanja problema zagađenja životne sredine i devastacije prirodnih resursa.

Godina u kojoj smo se više gledali preko zuma nego susretali, predstavlja važnu prekretnicu u radu RERI-ja. U januaru, organizacija je podnела tužbu protiv Elektroprivrede Srbije zbog zagađivanja životne sredine sumpor dioksidom. Ova tužba, prema mišljenju istaknutih pravnih stručnjaka, prva je actio popularis tužba u Srbiji još od usvajanja Zakona o obligacionim odnosima 1976. godine.

Još jedan sudski postupak obeležio je 2021. godinu, ali i upravno-sudsku praksu u Srbiji. U februaru je Upravni sud, na osnovu tužbe RERI-ja, poništio građevinsku dozvolu za kabinsku žičaru, popularnu gondolu Ušće-Kalemegdan.

Višestruki je društveni i pravni značaj ove presude Upravnog suda. Najpre, poništavanjem presude zaustavljen je štetni projekat koji je pretio da nepovratno ugrozi Beogradsku tvrđavu, zaštićeno kulturno dobro od međunarodnog značaja. RERI-ju, kao udruženju koje se bavi zaštitom životne sredine, je priznata aktivna legitimacija u postupku koji je pokrenuo u svojstvu zaštitnika javnog interesa. Na ovaj način postavljen je osnov za buduću upravno-sudsku praksu koja će ojačati položaj nevladinih organizacija kao zaštitnika javnog interesa u postupcima pred Upravnim sudom. Pored toga, Upravni sud je nedvosmisleno potvrdio da je nezakonita ona građevinska dozvola koja je izdata bez saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu. Ovaj argument, koji je sud uvažio, veoma je značajan za primenu Zakona o proceni uticaja u Srbiji jer je izdavanje građevinskih dozvola bez prethodne procene uticaja veoma raširena, negativna praksa u Srbiji.

U oktobru mesecu okončani su prekršajni postupci protiv osam aktivista iz sela Topli dol, koji su optuženi za nerede tokom odbrane Toplodolske reke od izgradnje male hidroelektrane. Aktiviste su zastupali advokati RERI-ja i nakon dve godine pravne borbe obustavljen je postupak protiv okriviljenih.

U ovoj godini započeli smo saradnju sa partnerima iz regiona Zapadnog Balkana i pravni tim RERI-ja je učestvovao u postupcima zaštite prava na zdravu i očuvanu životnu sredinu u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Zajedno sa partnerima iz regiona uticali smo na Republiku Srbiju da pokrene prekogranične konsultacije o Nacrtu prostornog plana i realizovali obuku za primenu Espoo konvencije na Zapadnom Balkanu.

RERI je u 2021. godini doživeo i značajnu unutrašnju transformaciju. Novi ljudi u timu RERI-ja doneli su novi kvalitet i nove izazove. RERI je kraj godine dočekao kao tim od 12 ljudi posvećenih ostvarenju ciljeva udruženja. U ovoj godini formiran je i Savetodavni odbor RERI-ja koji čine istaknuti međunarodni stručnjaci u oblasti prava životne sredine. Takođe, uspostavljena je saradnja sa brojnim novim međunarodnim i domaćim partnerima, kao i sa donatorima koji podržavaju rad RERI-ja.

U 2021. godini RERI je nastavio da se razvija kao kredibilna organizacija koja svoj ugled i vrednost gradi na znanju i visokim standardima kvaliteta, posvećeno doprinosi učvršćivanju vladavine prava a posebno poštovanju prava na zdravu i očuvanu životnu sredinu u Srbiji i regionu Zapadnog Balkana.

*Mirko Popović,
Programski direktor*

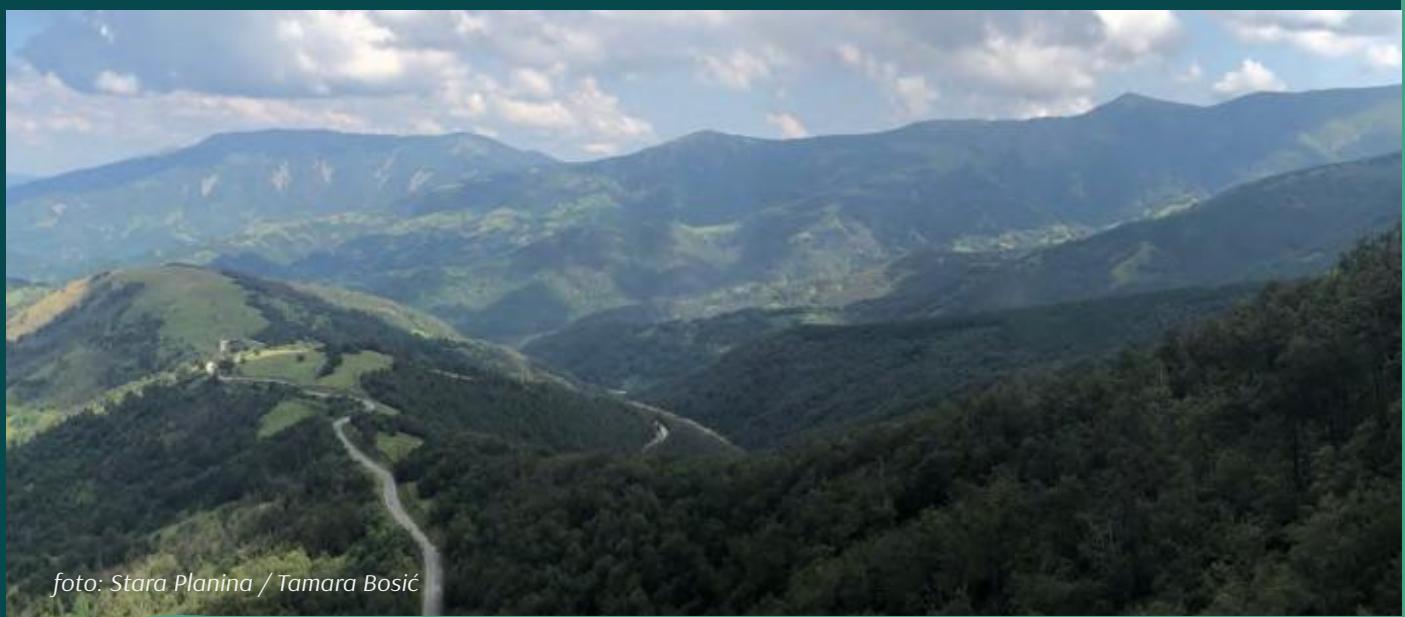

foto: Stara Planina / Tamara Bosić

foto: Kučaj-Beljanica / Miloš Golubović / Wikimedia

ORGANIZACIJA

Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (Renewables and Environmental Regulatory Institute) – RERI je nevladina i neprofitna organizacija, osnovana 2017. godine radi ostvarenja ciljeva u oblasti zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine, kao i održivog korišćenja prirodnih resursa.

Društvo u kome je vladavina prava temelj javnih politika koje se odgovorno odnose prema životnoj sredini i prirodnim resursima, u kome su zaštita i očuvanje životne sredine prepoznati kao javni interes, u kome su pravo na pristup informacijama od javnog značaja, učešće u procesu donošenja odluka i pristup pravdi omogućeni svima.

MISIJA

Unapređenje pristupa pravdi u oblasti zaštite životne sredine, ostvarenje prava na dobru upravu, primenu međunarodnih i evropskih standarda zaštite životne sredine, poštovanje ljudskih i građanskih prava.

Primena prava i pravnih argumenata u zaštiti životne sredine i promocija prava na pristup pravdi u pitanjima zaštite životne sredine.

RETROSPEKTIVA PRETHODNE GODINE

01 Januar

Podneta tužba Višem суду u Beogradu protiv Elektroprivrede Srbije zbog ugrožavanja zdravlja građana Srbije, prema dostupnim informacijama, prva ovakve vrste u istoriji srpskog pravosuđa. Termoelektrane Nikola Tesla i Kostolac prekoračile su dozvoljene emisije zađajućih materija propisanih Nacionalnim planom za smanjenje emisija (NERP) čak 6 puta, u kontinuitetu, a od početka primene NERP-a 2018. godine.

Podneta krivična prijava protiv privrednog društva Zijin Copper Bor i odgovornog lica zbog osnova sumnje da je izvršeno krivično delo zagađenja životne sredine. Rudnik bakra je prekršio važeće Uredbe u pogledu dozvoljene granične vrednosti nivoa sumpor-dioksida u vazduhu, i to u desetostruko većim vrednostima u odnosu na dozvoljenu.

02 Februar

U saradnji sa Beogradskom otvorenom školom, sprovedene su javne konsultacije o izradi Plana kvaliteta vazduha za grad Beograd. Konsultacije su omogućile veće učešće i informisanje građana po ovom pitanju, koje je ključno uzimajući u obzir da je grad suočen sa permanentnim zagađenjem vazduha, a koncentracije zagađujućih materija višestruko premašuju dozvoljene granične vrednosti. Prema procenama Svetske zdravstvene organizacije, zagađenje rezultira sa oko 1800 prevremenih smrти građana Beograda.

Podnet zahtev Gradskoj upravi grada Kraljeva za stavljanje van pravne snage građevinske dozvole kojom je odobrena izgradnja male hidroelektrane Karaula na Brezanskoj reci, u okviru Specijalnog rezervata prirode Goč-Gvozdac.

0 3 Mart

Presudom Upravnog suda **poništena građevinska dozvola za izgradnju stanice gondole na Kalemegdanu**. Upravni sud je usvojio tužbeni zahtev i argumentaciju RERI-ja, konstatujući da su pripremni radovi bili nezakonito sprovedeni, bez prethodno pribavljenе saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu.

Uoči brojnih proceduralnih i materijalnih nedostataka i pritiska javnosti, Grad Beograd je ponovio javni uvid u Nacrt plana kvaliteta vazduha.

0 4 April

Po zahtevu RERI-ja **inspekcija je zaustavila radove na izgradnji miksera fabrike guma Linglong u Zrenjaninu**.

Podnet zahtev Vladi Republike Srbije da iz skupštinske procedure hitno povuče Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o rударству i geološkim istraživanjima, zbog neustavnih odredbi i otvaranja mogućnosti da se suspenduje pravni poredak prilikom pregovora sa stranim investitorima.

Rezultat ovakvih aktivnosti jeste da su u konačnoj verziji izmena sporne, neustavne odredbe izbrisane, odnosno da su izmene usvojene bez ovih odredbi.

Prekršajni sud u Pirotu doneo je rešenje kojim obustavlja prekršajni postupak prema aktivistima iz sela Rakita, koga su zastupali advokati RERI-ja.

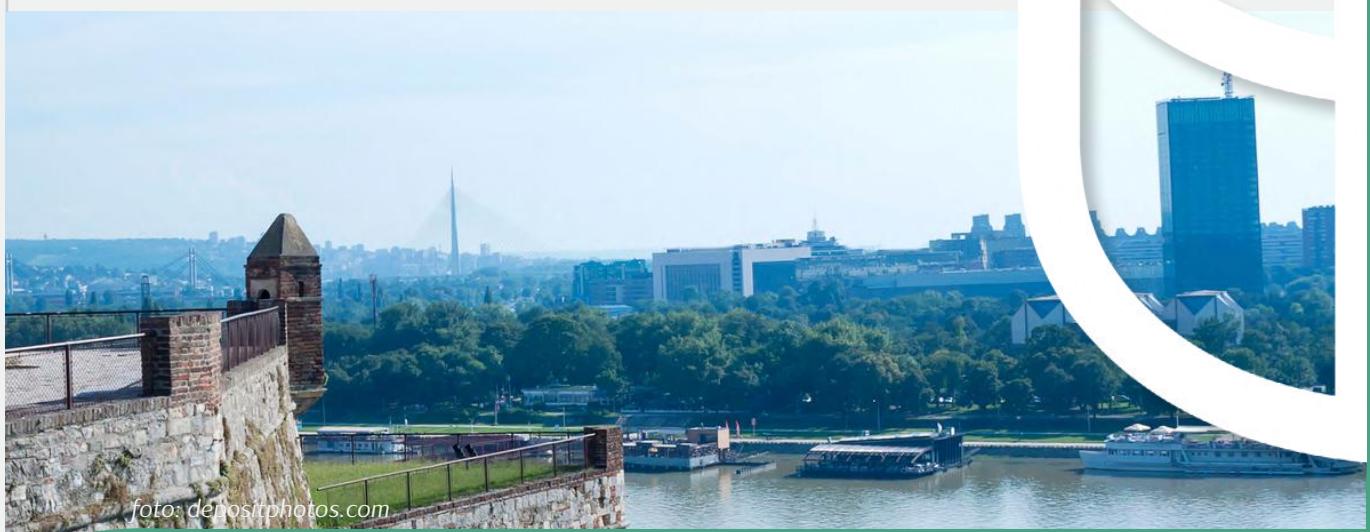

foto: depositphotos.com

0 5 Maj

Podneta **krivična prijava protiv kompanije Zijin Copper i odgovornog lica zbog zagađenja životne sredine**, a zbog sumnje da je ispuštajući iz rudnika bakra rudarske i otpadne vode koje su sadržale veliku količinu teških metala zagađena reka Pek.

0 6 Jun

U saradnji sa drugim organizacijama civilnog društva, **podnet Zahtev za ponavljanje javnog uvida** u Nacrt prostornog plana Republike Srbije od 2021. do 2035. godine zbog niza nezakonitih radnji tokom postupka javnog uvida i uskraćivanja prava građana da iznesu primedbe na javnoj prezentaciji.

Vlada je odlučujući po žalbama RERI-ja i Društva mlađih istraživača iz Bora donela 16. juna rešenje kojim se poništava rešenje Ministarstva zaštite životne sredine da kompanija Zijin Copper nema obavezu da izradi studiju o proceni uticaja na životnu sredinu za povećanje flotacije rudnika bakra Majdanpek.

foto: reka Pek / Nebojša Jokić

0 7 Jul

RERI je uputio zahtev poslanicima Narodne skupštine za hitno povlačenje iz procedure Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o vodama, kao i zahtev Predsedniku republike da zakon nakon usvajanja ne potpiše. Zahtev je podržalo preko 35 organizacija civilnog društva. Pokrenuta je i peticija putem platforme kreni-promeni, u saradnji sa WWF Adria Srbija, koju je za manje od dve nedelje potpisalo oko 70.000 građana.

Nakon što je Predsednik republike odbio da potpiše neustavni zakon čime on nije stupio na snagu, konačno je 23. jula povučen iz procedure.

0 8 Avgust

Više od 120 polaznika pohađalo je četvorodnevnu obuku o proceni uticaja i strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu namenjenu predstavnicima lokalnih samouprava i udruženja građana.

RERI je obeležio 4 godine od osnivanja i usvojio nov vizuelni identitet.

Dizajn vizuelnog identiteta:
Katarina Trbojević

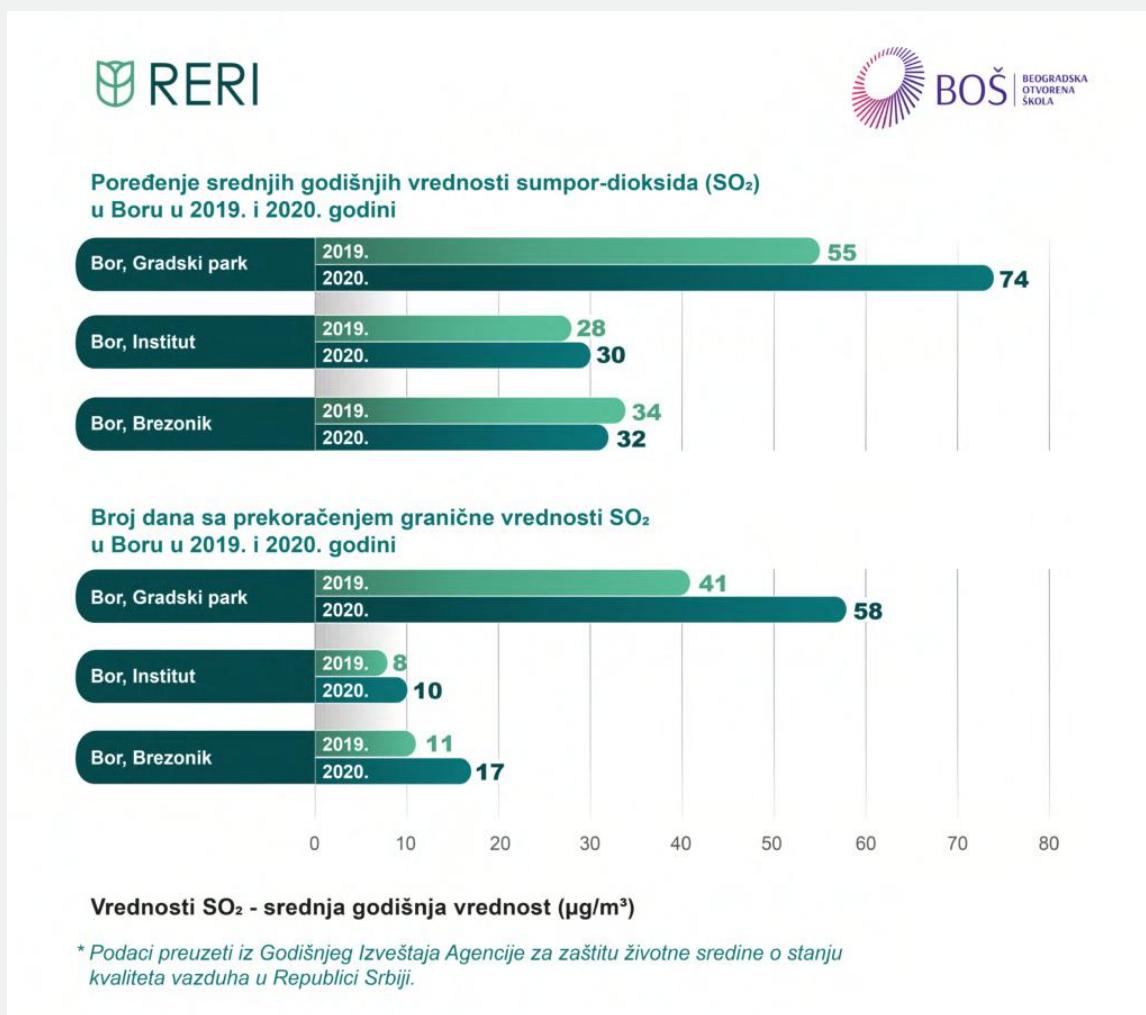
ilustracija: Dragomir Ristanović

0 9 Septembar

Formiran je savetodavni odbor koji čine prepoznati eksperti u oblasti prava životne sredine: Sanja Bogojević (University of Oxford), profesor Anatole Boute (Chinese University of Hong Kong) i profesor Ludvig Kramer (University of Bremen).

Osnovno tužilaštvu u Pirotu donelo je rešenje kojim se obustavlja krivični postupak prema meštaninu iz Toplog dola, kojeg su zastupali advokati RERI-ja.

Predstavljena **analiza Godišnjeg izveštaja o stanju kvaliteta vazduha u Srbiji za 2020. godinu**

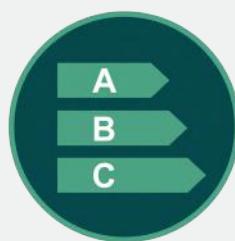
10

Oktobar

RERI je skrenuo pažnju javnosti da je Vlada Srbije ponovo predložila odlaganje primene Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja, koji propisuje izdavanje integrisanih dozvola neophodnih za sveobuhvatnu zaštitu vazduha, vode i zemljišta od zagađivanja. Od 227 postrojenja koja bi bila podložna izdavanju integrisanih dozvola, izdato je svega 46, što znači da ukupno 181 postrojenje sprovodi aktivnosti bez neophodnih dozvola za rad.

Predstavljeni predlozi pravilnika koji uređuju učešće javnosti u postupcima procene uticaja i strateške procene uticaja na životnu sredinu

Započete konsultacije o izradi Integrisanog nacionalnog plana za energetiku i klimu, sveobuhvatnog strateškog dokumenta koji utvrđuje pravce i mogućnosti energetske transicije u Srbiji.

energetska
efikasnost

dekarbonizacija
ekonomije

energetska
sigurnost

integracija unutrašnjeg
energetskog tržišta

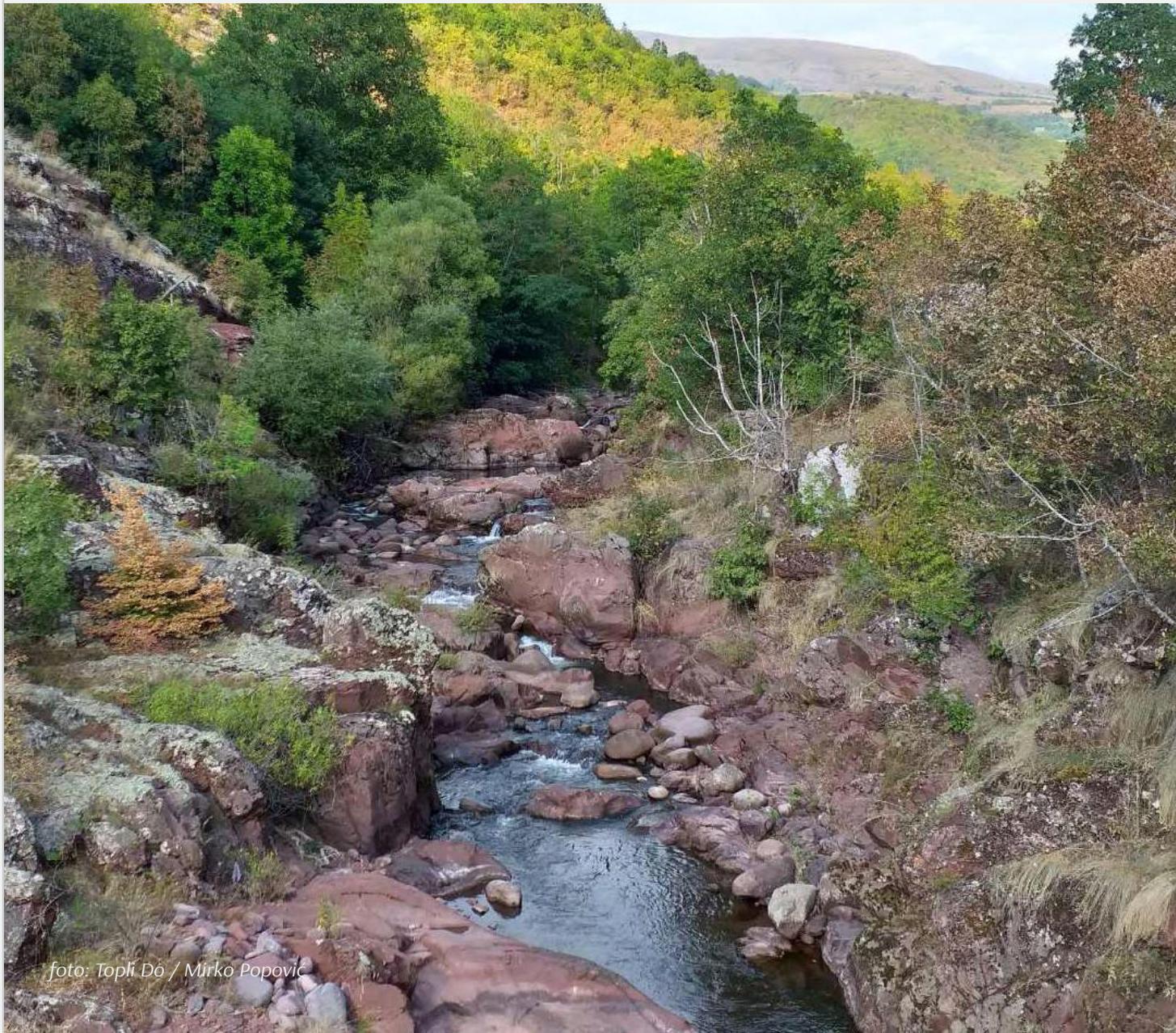
istraživanje, inovacija
i konkurentnost

1 1

Novembar

Pokrenuto je više upravnih postupaka protiv/pri organima nadležnim za pripremu i sprovođenje postupka privatizacije Instituta za vodoprivredu "Jaroslav Černi", uključujući Ministarstvo privrede, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, kao i Agenciju za borbu protiv korupcije. Na osnovu prikupljenih informacija i dokaza, RERI je započeo formiranje pravnog slučaja o protivpravno sprovedenom postupku privatizacije.

Prekršajni sud u Pirotu doneo rešenje kojim se obustavlja prekršajni postupak protiv 9 aktivista iz sela Topli Do, od kojih su 5 zastupali advokati RERI-ja.

1 2

Decembar

Nastavljena neprihvatljiva praksa održavanja javnih uvida u periodu novogodišnjih i božićnih praznika, ovog puta za **Nacrt izmena i dopuna Plana generalne regulacije Beograda (PGR)**. RERI je, zajedno sa partnerima, uputio saopštenje Sekretarijatu za urbanizam i građevinske poslove Gradske uprave grada Beograda i Komisiji za planove skupštine grada Beograda, povodom neprihvatljive prakse i uskraćivanja prava javnosti da učestvuje u izradi dokumenta.

U saradnji sa Ekološkim udruženjem Rzav i drugim predstavnicima zainteresovane javnosti **uputili smo primedbe tokom javnog uvida u nacrt planova, koje je opština Arilje uvažila kao osnovane i naložila da se obustavi usvajanje ovih planskih akata**, čime je zaustavljena izgradnja dve mini-hidroelektrane u Arilju.

Opština Bela Crkva donela rešenje kojim se konstatuje da je građevinska dozvola za izgradnju MHE na kanalu Jaruga, na reci Nera, prestala da važi, nakon višegodišnje borbe pravnog tima RERI-ja da se ovaj projekat obustavi.

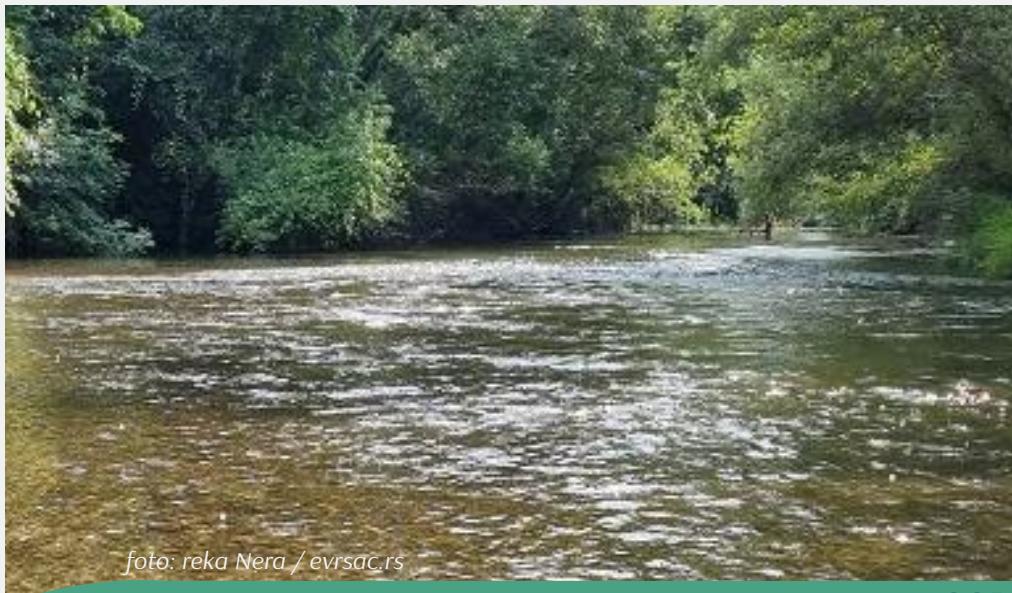
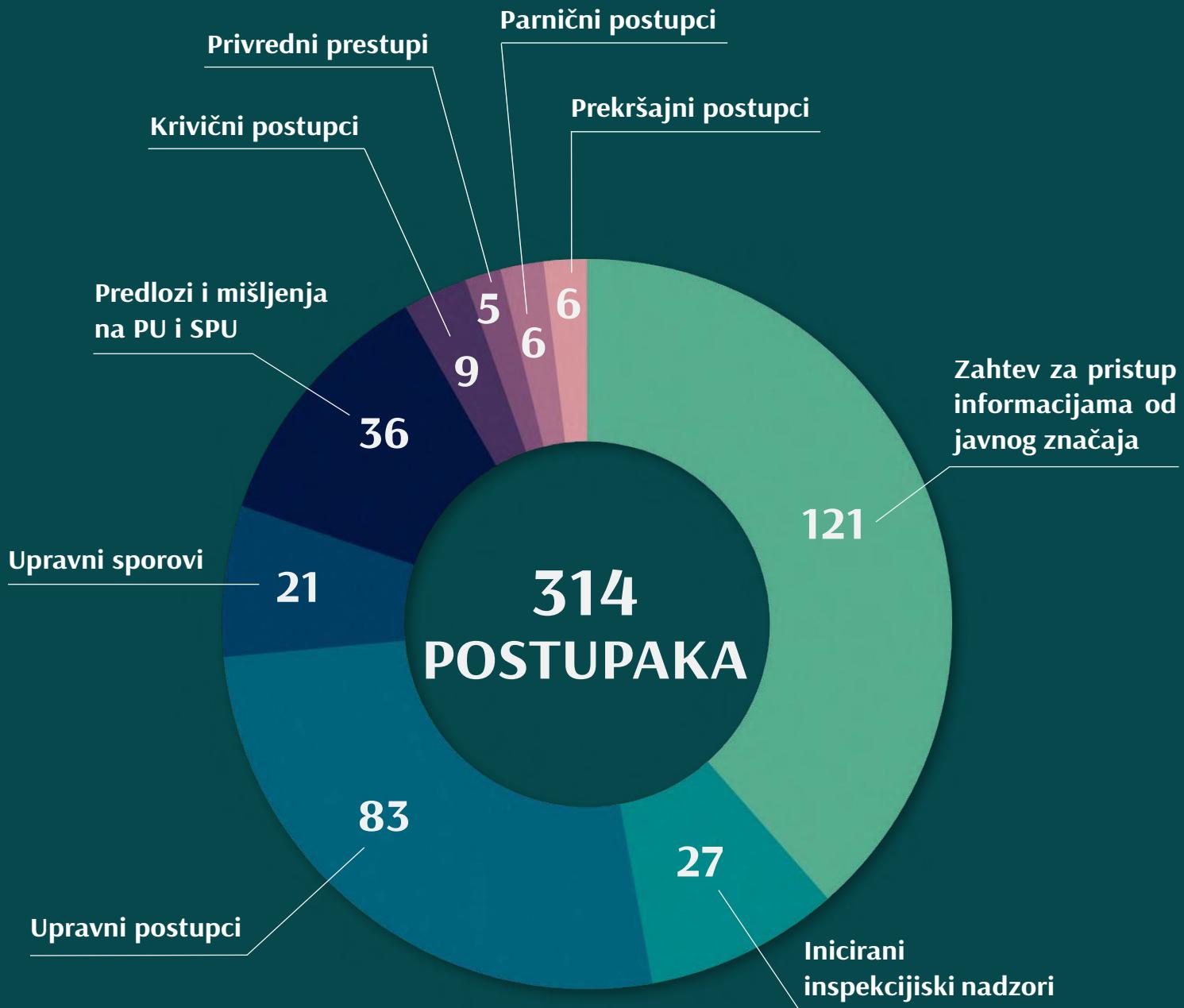

foto: reka Nera / evrsac.rs

RERI U BROJKAMA

Grafik 2 - Postupci prostornog i urbanističkog planiranja

18

dokumenata prostornog i
urbanističkog planiranja

3

urbanistička projekta

3

broj sednica na kojima je
onemogućeno prisustvo usled
nezakonitosti i propusta
nadležnih organa

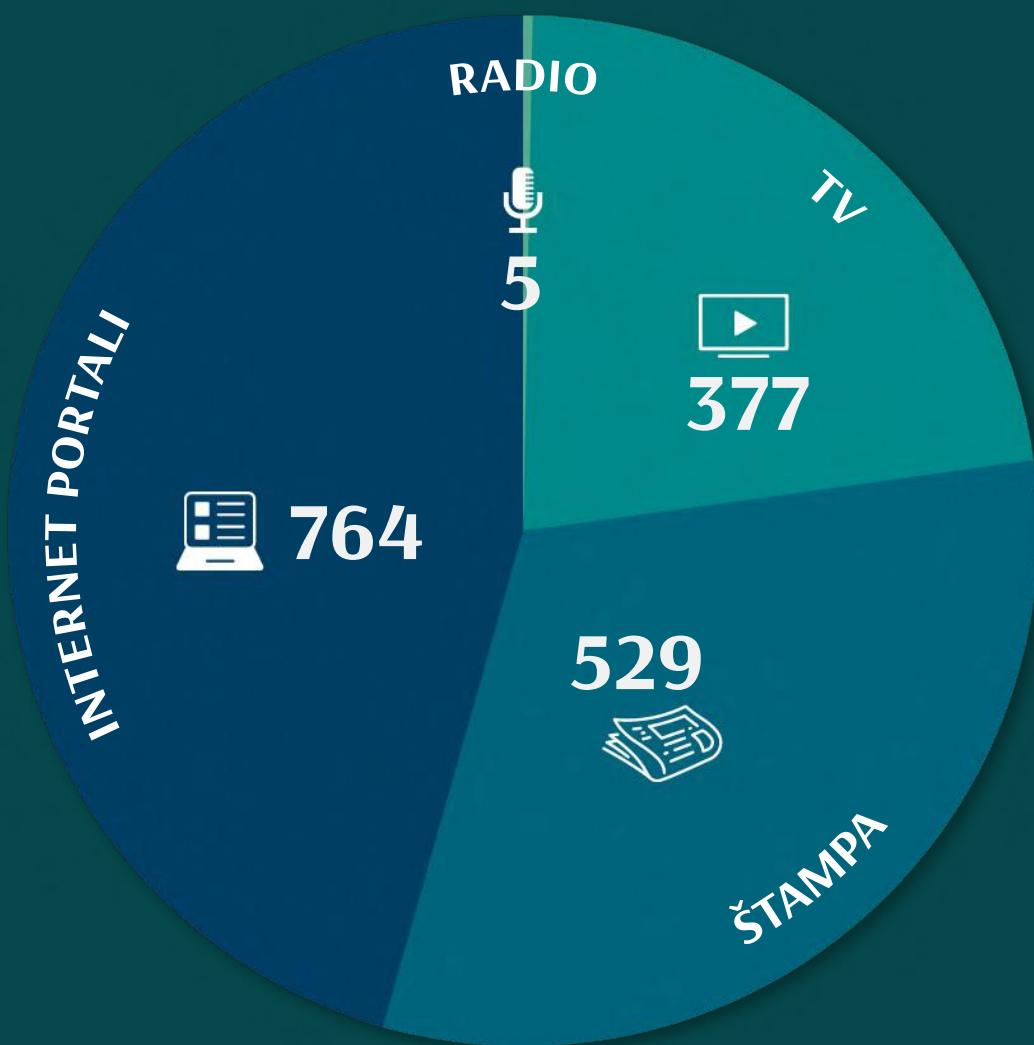
4

javne prezentacije

6

javnih sednica
komisija za planove

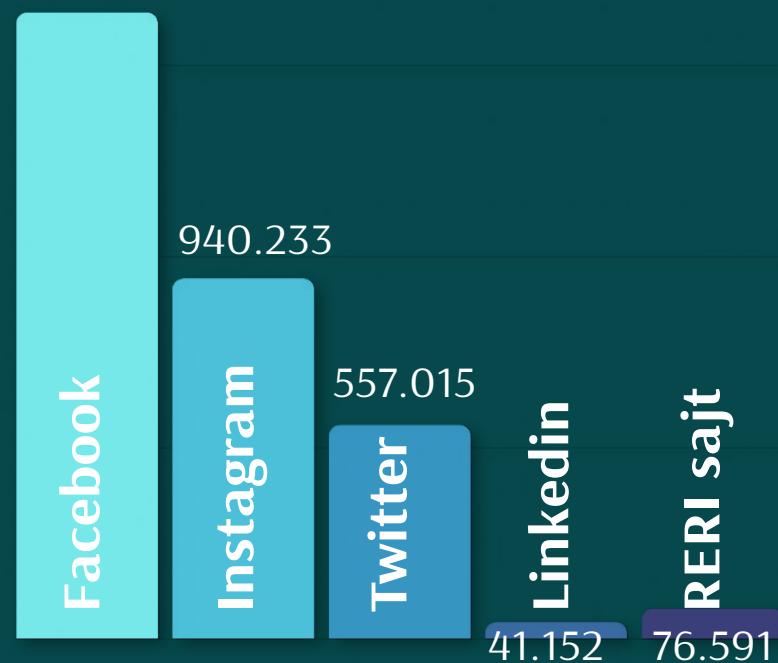
Grafik 3 - Medijsko prisustvo po vrsti medija

Grafik 4 - Broj objava u medijima

1.636.996

Ukupan doseg objava

DOGAĐAJI I RAD U ZAJEDNICI

11 ODRŽANIH OBUKA

300+ POLAZNIKA

Radionica: Učešće građana u prostornom i urbanističkom planiranju

Borba protiv korupcije u životnoj sredini

15 JAVNIH KONSULTACIJA

Aktivna legitimacija udruženja u
krivičnom i upravnom postupku

x3

x2

x2

x3

x3

Kampanje

**Tokom 2021. godine realizovano je pet kampanja na društvenim mrežama
RERI-ja i intergrisana *outdoor & digitalna* kampanja “Pazi struja”**

Pazi struja - kampanja širenja svesti o negativnim uticajima proizvodnje struje iz uglja i korišćenja fosilnih goriva

Ptica i drvo - strip kampanja o značaju postupaka procene uticaja na životnu sredinu

“Izvor života traži izbor života” - online peticija za prikupljanje podrške građana za povlačenje neustavnih izmena Zakona o vodama

“Zagadi pa vladaj” - serijal razgovora sa poznatim i uticajnim ličnostima o problemima u životnoj sredini

“Ujedinjeni Balkan za čist vazduh”, regionalna kampanja sa ciljem podizanja svesti stanovnika Zapadnog Balkana o uzrocima i posledicama zagađenja, mogućim načinima poboljšanja kvaliteta vazduha i borbi za zdraviju životnu sredinu kroz regionalnu solidarnost.

Publikacije

Projekti

sep. '19 - jul '22

Ugalj na Zapadnom Balkanu: Energetika, ekološka demokratija i čist vazduh u Srbiji

Donator: Client Earth

okt. '20 - apr. '21

Lokalne zajednice brže i jače u borbi protiv korupcije

Donatori: CRTA i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)

dec. '20 - dec. '22

Planiranje i izgradnja korupcije – Borba protiv korupcije, kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u urbanom i prostornom planiranju

Donator: Evropska komisija

jan. '21 - dec. '22

ENFORCE – Jačanje preventivnih mehanizama u borbi protiv korupcije u oblasti izgradnje, prostornog i urbanističkog planiranja i zaštite životne sredine

Donator: Olof Palme Centar

mar. - okt. '21

Tvoje pravo – Zaštita životne sredine pravnim sredstvima

Donator: Heinrich Böll Stiftung

apr. - okt. '21

Unapređenje pravnog okvira i prakse sprovođenja procene uticaja na životnu sredinu u Srbiji

Donatori: Beogradska otvorena škola (BOŠ), Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)

maj - dec. '21

Regionalnom saradnjom do kvalitetnije životne sredine na Zapadnom Balkanu

Donator: Evropski fond za Balkan

jun '21 - jul '22

Jačanje nadzornih mehanizama i zaštite prava na zdravu i očuvanu životnu sredinu u Republici Srbiji

Donator: Fondacija za otvoreno društvo Srbija

jun '21 - jul '22

jul '21 - jul '22

jul - dec. '21

avg. '21 - mar. '22

sep. '21 - apr. '22

Tvoje pravo u tvojim rukama – jačanje kapaciteta civilnog društva za odbranu prava na zdravu i očuvanu životnu sredinu pravnim sredstvima

Donatori: Nacionalna koalicija za decentralizaciju, CRTA, ORCA, Fondacija „Jelena Šantić“, Media i reform centar Niš i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)

Borba protiv zagađenja, degradacije prirode i korupcije u životnoj sredini u vezi sa stranim investicijama i projektima od nacionalnog značaja u Srbiji

Donator: Rockefeller Brothers Fund

Uticaj emisija zagađujućih materija iz termoelektrana na životnu sredinu, javno zdravlje i energetsku tranziciju

Donator: CRTA i Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju (SIDA)

Energetska tranzicija u rukama građana

Donator: Britanska ambasada Beograd

CRNA KNJIGA – Osnaživanje građana za suzbijanje sistemske korupcije u upravljanju vodama u Srbiji

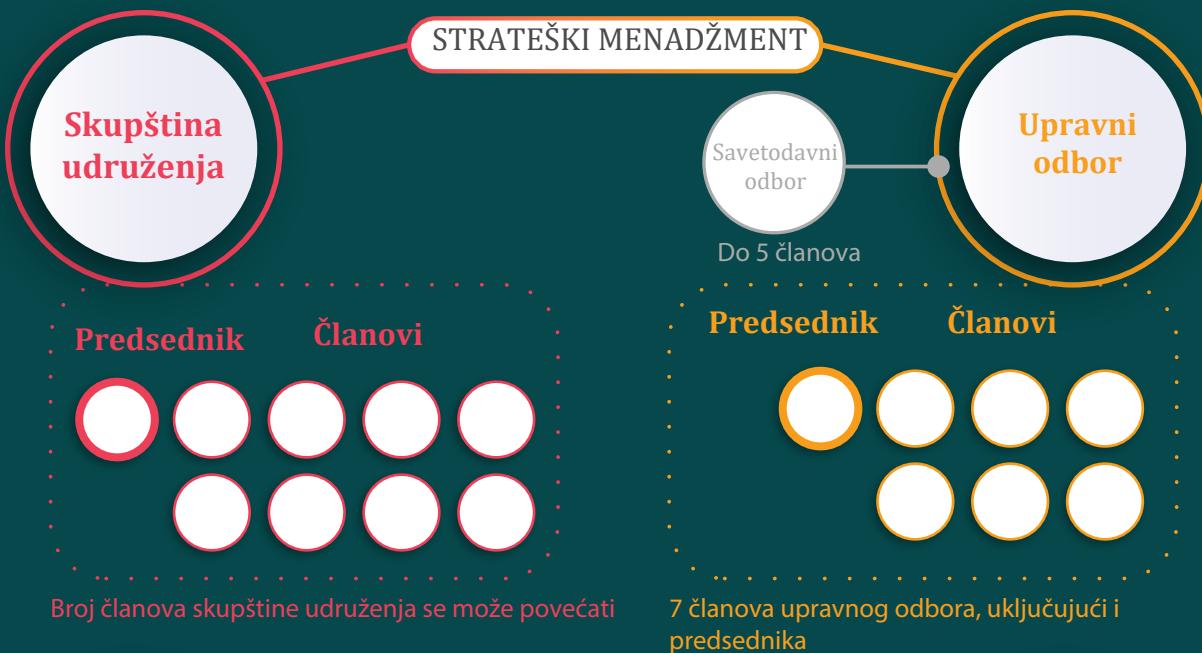
Donatori: CRTA i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)

GODIŠNJI BUDŽET 240,654.00 EUR

Partneri i donatori

ORGANIZACIONA STRUKTURA

UPRAVNI ODBOR

Jovan Rajić

advokat, Predsednik Upravnog odbora

Mirko Popović

programski direktor i Predsednik Skupštine

Atila Mraznica

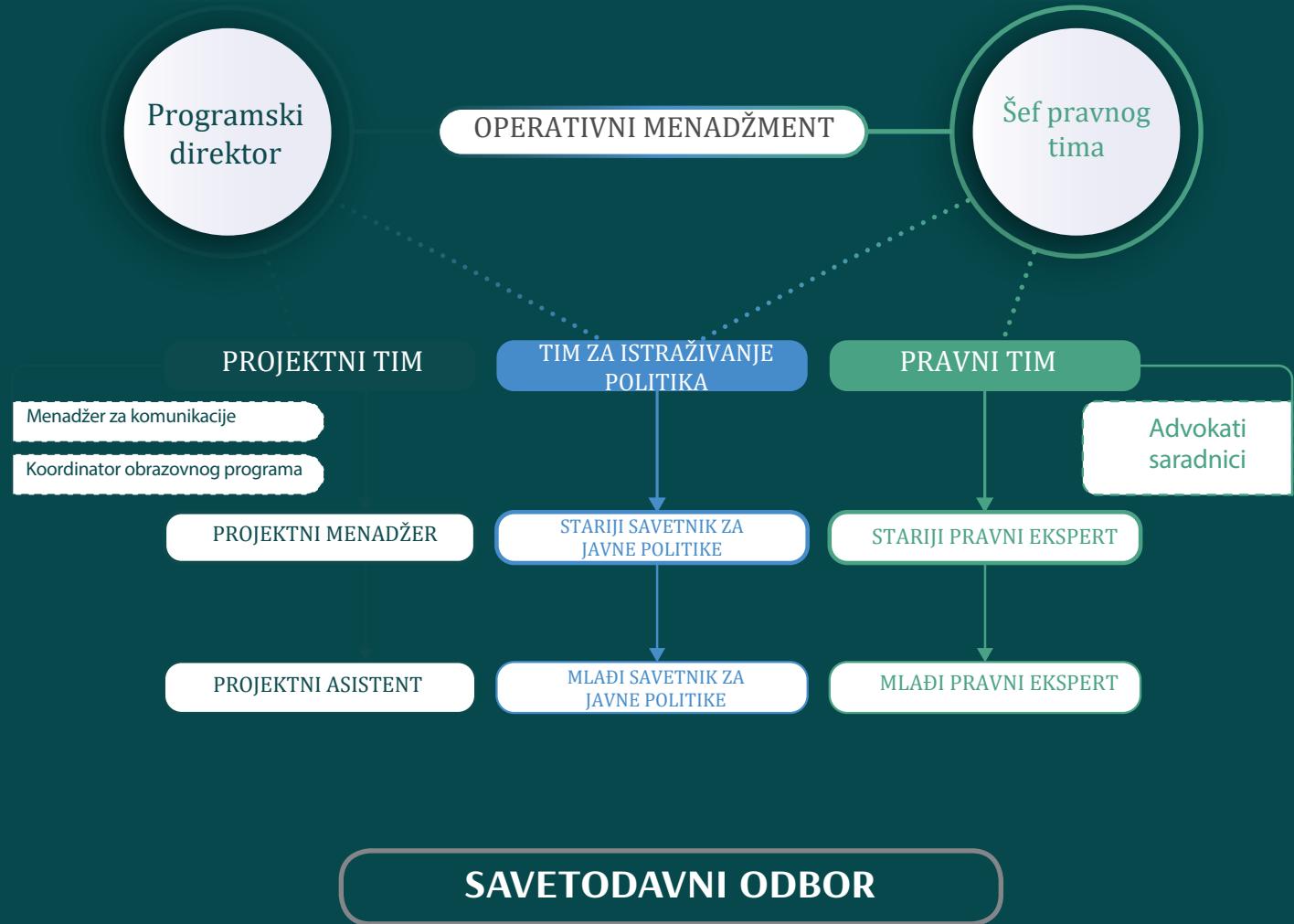
advokat, glavni parničar

Sofija Mandić

pravni ekspert i aktivista za ljudska prava

Marko Pavlović, advokat

Rodoljub Šabić, advokat

Sanja Bogojević, profesorka
Univerziteta u Oksfordu

Anatole Boute, profesor
na Kineskom univerzitetu u
Hong Kongu

Ludwig Krämer, profesor
na Univerzitetu u Bremenu

Zaposleni i saradnici

Hristina Vojvodić, pravni ekspert

Tamara Bosić, projektni menadžer

Dragomir Ristanović, stariji savetnik za javne politike

Irina Veselinović, koordinator obrazovnog programa

Ivana Malinović, projektni menadžer

Marija Kozomara, menadžer za komunikacije

Nikola Gagić, mlađi pravni savetnik

Marija Martić, mlađi pravni savetnik

Ana Filipović, mlađi pravni savetnik

Ljubica Vukčević, advokat saradnik

Marko Pavlović, advokat saradnik

Stefan Petrović, advokat saradnik

Marija Mraznica, grafički dizajner i web administrator

Vlado Vranešević, IT administrator

Dragica Bakić Vučinić, knjigovodstvo i finansije

Maj 2022. godine

RERI – Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu
Dositejeva 30/3, 11 000 Beograd
Republika Srbija